

УДК 347.211

ОХОРОНА ПРАВ НА БАЗИ ДАНИХ

О. Яворська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: olyavorska@gmail.com*

У статті досліджено стан правового регулювання баз даних за національним законодавством та правом ЄС. Встановлено ознаки бази даних як об'єкта авторського права, що є сукупністю творів або будь-якої іншої незалежної інформації. Умовою надання правової охорони автору бази даних є дотримання авторських прав на її складові. Підбір і розташування складових частин бази даних та її упорядкування має бути результатом творчої праці автора.

Проаналізовано положення Директиви ЄС щодо правового режиму баз даних. Встановлено, що оригінальні бази даних охороняються як об'єкти авторського права з визнанням за їх автором відповідних особистих немайнових та майнових прав. Неоригінальні бази даних захищені правами особливого роду – *sui-generis*. Права особливого роду надаються розробнику баз даних незалежно від того охороняється така база даних авторським правом чи ні.

Відповідні положення про право *sui-generis* пропонуються у проекті Закону «Про авторське право і суміжні права». Запропоновано уточнити поняття «виробник бази даних», закріпити особисті немайнові права, уточнити зміст майнових прав розробника неоригінальної бази даних, визначити можливі випадки вільного використання таких баз даних в освітніх, навчальних цілях без мети їх комерційного використання.

Ключові слова: компіляція даних, авторське право, особливі права.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2021.72.055>

Розвиток сучасного інформаційного суспільства немислимий без використання різноманітних баз даних, особливо у цифровому середовищі. Тому дослідження проблем правового регулювання баз даних є актуальним. Окрім цього, Україна, ставши учасником різних міжнародних договорів, у тому числі Угоди про асоціацію, взяла на себе відповідні зобов'язання щодо гармонізації національного законодавства з правом ЄС. Чинне законодавство визнає бази даних самостійним об'єктом авторського права. В ЄС правова охорона надається і неоригінальним базам даних, розробник яких вніс значні інвестиції у їх створення.

Дослідженню правового режиму оригінальних та неоригінальних баз даних присвячено низку наукових праць: С. Литвина, О. Яременко, А. Петренко, І. Маліновської, В. Дроб'язко.

З оновленням національного законодавства у сфері інтелектуальної власності дослідження проблем охорони баз даних дає можливість закріпити оптимальні та ефективні правові підходи. Також важливо з'ясувати специфічні ознаки бази даних, що дає змогу розмежувати її від інших об'єктів авторського права, виявити сутність правової охорони авторським правом та правом *sui-generis*.

Бази даних є об'єктами авторського права – п. 4 ст. 8 Закону «Про авторське право і суміжні права» [5]. Про бази даних як про окрему групу об'єктів авторського права зазначено у п. 3 ст. 433 ЦК України [9].

Згідно зі ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» база даних (компіляція даних) – сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально та можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів. Відповідно до ст. 433 ЦК України компіляції даних (бази даних) є об'єктом авторського права, якщо вони за добром або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності.

Можливо виокремити такі ознаки баз даних як об'єктів правової охорони авторським правом:

– Бази даних є сукупністю творів або будь-якої іншої незалежної інформації.

Відтак, якщо база даних є сукупністю творів, то необхідно, щоб їх використання відбувалося з дотриманням авторських прав на ці твори як складових бази даних. Якщо ж твори використовуються з порушенням авторських прав на них, то правова охорона бази даних не надається. Якщо ж база даних є сукупністю інформації, то, очевидно, на розсуд суб'єкта, що розробив відповідну базу даних, її правова охорона може здійснюватися авторським правом або як конфіденційна інформація.

Поєднання у базі даних сукупності творів надає їй схожості зі складеним твором. Урегульовуючи авторське право на збірники та інші складені твори, у ч. 1 ст. 19 Закону «Про авторське право і суміжні права» зазначено, що передбачена цією частиною правова охорона баз даних не поширюється на самі дані чи інформацію і не зачіпає будь-яке авторське право, що належить до самих даних чи інформації, які містяться у базі даних. За такого формулювання сплутуються поняття об'єктів правової охорони: складений твір, база даних. Оскільки і складений твір, і база даних є самостійними об'єктами правової охорони авторським правом, принципової потреби у їх розмежуванні не виникає. Адже усім об'єктам надається однакова правова охорона, в основу якої покладені специфічні презумпції (авторства, творчого характеру праці, результатом якої є створений об'єкт), надання правової охорони за фактом створення твору без обов'язкової реєстрації авторства чи здійснення інших публічних процедур, законодавче визнання особистих немайнових та майнових прав за автором, використання загальноновизнаного знаку правової охорони тощо.

На бази даних, які є результатом творчої праці, можуть поширюватися положення про збірники та складені твори. Авторів бази даних, як і автору складеного твору, належить авторське право на здійснені ним підбір і розташування творів та (або) інших даних, що є результатом творчої праці (упорядкування). Автор бази даних, як і упорядник збірника, користується авторським правом за умови дотримання ним прав авторів кожного з творів, внесених до бази даних. Автори творів, внесених до баз даних, як і до складеного твору, мають право використовувати свої твори незалежно від бази даних, якщо інше не передбачено авторським договором з упорядником бази даних.

Авторське право упорядника бази даних, як і автора збірника, не перешкоджає іншим особам робити самостійний підбір або розташування тих самих творів та (або) інших даних для створення своїх творів.

– База даних має бути виражена в об'єктивній формі, у тому числі електронній.

Відтак варто ураховувати, що авторським правом охороняються всі твори: як оприлюднені, так і не оприлюднені, як завершені, так і не завершені, незалежно від

їх призначення, жанру, обсягу, мети. Правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі. Вказівка у визначенні бази даних на довільну форму її виразу стосується не стільки об'єктивації самої бази, як способу, форми самого підбору, поєднання різних елементів, що є її складовими. Оскільки база даних є підбором творів чи інформації, то, очевидно, вона може існувати у письмовій чи електронній формі. Усна база даних виключається, оскільки неможливо буде встановити об'єктивність, незмінність самого підбору складових бази даних.

– Підбір і розташування складових частин бази даних та її упорядкування є результатом творчої праці.

Відтак, залежно від того чи є створена база даних результатом творчої праці чи ні, різнитиметься і її правова охорона. Загальноприйнятним є поділ баз даних на оригінальні, тобто такі, що є результатом творчої діяльності, та неоригінальні. У сфері авторського права діє презумпція: якщо не доведено інше, результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею. Автору надається правова охорона допоки його авторство не буде оспорено у судовому порядку.

Оскільки творчість притаманна людині, то автором бази даних є її творець – особа фізична. Спрацьовує презумпція авторства – за відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства) – ч. 1 ст. 11 Закону «Про авторське право і суміжні права».

База даних може бути створена на виконання трудових обов'язків чи за дорученням роботодавця. У такому разі йдеться про службовий твір. Ураховуючи суперечність у правовому регулюванні розподілу майнових прав на службовий твір між ЦК України та Законом «Про авторське право і суміжні права» приймаємо до уваги роз'яснення Постанови Пленуму Верховного суду України від 4 червня 2010 р. «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» [4]: майнові права на об'єкт авторського права і (або) суміжних прав, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або в якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором. Таким договором може бути як трудовий договір, так і окремий цивільно-правовий договір. У відповідних договорах може бути урегульований і порядок здійснення майнових прав на таку базу даних.

Про правову охорону баз даних ідеться у міжнародних документах. Зокрема, у ст. 10 Угоди ТРІПС [7] йдеться про охорону баз даних без визначення самого поняття: поєднання даних або іншого матеріалу в електронній або іншій формі, яка, завдяки відбору або упорядкуванню його змісту, є інтелектуальним твором, що захищається як такий. Такий захист, який не поширюється власне на дані або матеріали, надається без порушення будь-якого авторського права, яке вже існує на самі дані або матеріали. Тобто йдеться про базу даних як об'єкт авторського права.

Правовому захисту баз даних присвячена Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних» від 11 березня 1996 р. [1]. Положення Директиви імплементовані у національному законодавстві країн-членів. Відповідно до ст. 5 Директиви база даних означає зібрання незалежних творів, даних чи інших матеріалів, які систематично чи методично упорядковані і доступні індивідуально за допомогою електронних та інших засобів.

Директивою запропоновано двоякий підхід до правової охорони баз даних: оригінальні бази даних охороняються авторським правом, неоригінальні – правами особливого роду *sui-generis*. Причому для визначення того, чи підпадає база даних під захист авторського права, не повинен використовуватися жодний інший критерій, окрім оригінальності в сенсі інтелектуального творіння автора і, зокрема, не повинні застосовуватися ніякі естетичні чи якісні критерії.

У Директиві зазначено, що поняття «база даних» варто розуміти як таке, що охоплює літературні, художні, музичні чи інші зібрання творів або зібрання інших матеріалів, таких як тексти, звуки, образи, цифри, факти та дані. Проте записи, аудіовізуальні, кінематографічні чи музичні твори як такі не входять до сфери дії цієї Директиви. Також положення Директиви не поширюється на комп'ютерні програми.

У національному законодавстві складені твори, бази даних, комп'ютерні програми розглядаються як окремі об'єкти правової охорони авторським правом.

Окрема глава III Директиви присвячена особливим правам (*sui-generis*). Ідеться про право для розробника бази даних, який продемонструє, що було зроблено якісно та/чи кількісно значні інвестиції в отримання, перевірку чи представлення вмісту, запобігати витягненню та/чи повторному використанню всього вмісту бази даних чи значної її частини у якісному чи кількісному вимірі (ч. 1 ст. 7 Директиви).

Тобто розробнику бази даних надається право запобігати постійній чи тимчасовій передачі всього вмісту бази даних чи значної її частини на інший носій інформації в будь-який спосіб та в будь-якій формі, а також право дозволяти чи забороняти будь-яку форму оприлюднення всього вмісту бази даних чи значної її частини шляхом розповсюдження копій, здачі в найм чи інших форм передання. Ці права можуть передаватися, призначатися чи надаватися відповідно до договірної ліцензії, незалежно від того, чи підлягає відповідна база даних захисту авторським правом чи іншими правами, а також незалежно від того, чи підлягає вміст відповідної бази даних захисту авторським правом чи іншими правами.

Директивою встановлено і вичерпання прав, тобто перший продаж копії бази даних суб'єктом прав чи з його згоди вичерпує право на контроль за перепродажем цієї копії.

Особливе право, згідно зі ст. 10 Директиви, починається з дня завершення створення бази даних та закінчується через п'ятнадцять років з першого січня року, який настає після дня завершення.

Право *sui-generis* застосовується незалежно від того, чи підлягає відповідна база даних захисту авторським правом чи іншими правами.

Отже, Директива допускає захист бази даних як авторським правом, так і правом *sui-generis*. Тобто і на оригінальну базу даних, що є об'єктом авторського права, може поширюватися право *sui-generis*.

Показовим у цьому плані є рішення Верховного суду Франції від 23 березня 2010 р. у спорі між французьким оператором зв'язку France Telecom та компанією Lectiel, яка надає послуги з телемаркетингу [8]. France Telecom створила окрему базу даних на основі інформації, що міститься в її каталозі абонентів. У цій базі зібрана інформація про абонентів France Telecom, які відмовляються отримувати пряму рекламу. France Telecom відмовилася безкоштовно розголошувати інформацію з бази даних та запропонувала Lectiel скористатися платіжною послугою. Однак Lectiel вирішила завантажити базу даних без попереднього дозволу France Telecom і використати інформацію у власних комерційних цілях без компенсації France Telecom.

Компанія France Telecom вважала, що розроблена нею база даних має захищатися правом *sui generis* (урегульоване Кодексом інтелектуальної власності Франції). За оцінками експерта інтелектуальний вклад компанії у розробку бази даних становив 10,6 млн євро в період з 1992 по 2000 р.

Lectiel, відповідно, стверджувала, що каталог France Telecom за своєю суттю є загальнодоступною базою даних. Довідник є важливим об'єктом у значенні французького законодавства про конкуренцію, завантаження якого не повинно вимагати попередньої згоди або стягнення будь-якої плати за доступ.

Верховний суд підтвердив, що база даних France Telecom захищена правом *sui generis*. Судді вважали, що база даних є структурованим цілим, відмінним від простого каталогу France Telecom. База даних складається не лише з інформації, що надається абонентами, а здебільшого ґрунтується на додатковій інформації, наданій переважно France Telecom. Важливим є і факт інтелектуальних інвестицій у створення бази даних. Отже, Верховний суд постановив, що France Telecom має право на компенсацію за свої права (тобто право *sui generis*), за умови, що доступ до бази даних надається прозоро, об'єктивно та без дискримінації, а плата за доступ відображала витрати, понесені France Telecom при розкритті запитуваних даних непов'язаній компанії.

У справі NV Syllepsis проти NV Wolters Kluwers бельгійський суд Брюсселя (28 липня 2000 р.) дійшов висновку, що позивач не продемонстрував, що Wolters Kluwer порушив його авторські права.

NV Syllepsis публікував юридичні журнали, що містять звіти про бельгійську прецедентну практику та короткі резюме. Wolters Kluwer включив резюме, зроблені позивачем, до своєї онлайн-бази даних, де перелічуються посилання на публікації бельгійської судової практики, супроводжувані коротким резюме кожного випадку.

В іншій справі Верховний суд Австрії (9 квітня 2002 р.) дійшов висновку, що відповідачі порушили право республіки на базу даних *sui generis*. Позивач, Республіка Австрія, запропонував онлайн-версію офіційного реєстру австрійських компаній. Відповідачі використовували дані реєстру для оновлення власних баз даних. На думку суду, відповідачі витягли значну частину бази даних, не заплативши відповідної винагороди. Суд відхилив заявку про застосування аналогії про вільне використання авторських прав, що дозволяє безоплатно використовувати державну інформацію. Суд дійшов висновку, що відповідачі порушили право республіки на базу даних *sui generis*. Відповідачам забороняється отримувати дані без виплати належної винагороди, однак і Республіка не може вимагати невідповідної винагороди за витягнення з бази даних [10].

У Законі «Про авторське право і суміжні права» про право *sui-generis* йдеться у ст. 10, нормами якої визначені об'єкти, що не охороняються. Видається, що назва зазначеної статті юридично некоректна. Адже не йдеться про об'єкти, що не охороняються взагалі. Перелічені у ст. 10 Закону об'єкти не є власне об'єктами авторського права. Права на них охороняються, але не авторським правом. Згідно з п. е) ст. 10 Закону розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право *sui-generis* (своєрідне право, право особливого роду) авторським правом не охороняються. Але у Законі не розкривається зміст права *sui-generis*.

Про необхідність законодавчого визначення змісту особливого права на неоригінальні бази даних фахівці зазначали давно. Зокрема, В. Дроб'язко пропо-

нував розглядати право *sui generis* як суміжне право та обґрунтував необхідні зміни до Закону «Про авторське право і суміжні права» [2, с. 30–31]. Висловлені пропозиції про урегулювання права *sui generis* у Законах «Про захист від недобросовісної конкуренції» та «Про інвестиційну діяльність» [3, с. 147].

Наразі розроблений проект Закону «Про авторське право і суміжні права» [6], у якому і запропоновано закріпити право *sui generis*. У проекті втілені положення Директиви. Оригінальні бази даних охороняються авторським правом, неоригінальні – правом особливого роду (*sui generis*). Причому, як це пропонується у Директиві, право *sui-generis* застосовується незалежно від того, чи підлягає відповідна база даних захисту авторським правом чи іншими правами.

Виробнику бази даних надається право особливого роду (*sui generis*) на базу даних, якщо ним було зроблено якісно та (або) кількісно значний внесок в отримання, перевірку чи подання вмісту бази даних, щоб запобігти вилученню та (або) повторному використанню всього вмісту бази даних чи значної її частини у якісному чи кількісному вимірі. Тобто не йдеться про базу даних, що є результатом творчої діяльності, а про таку, у створення якої вкладені значні ресурси.

У проекті йдеться про виробника бази даних. Звісно, що база даних є результатом праці конкретної фізичної особи чи групи осіб. Але база даних може розроблятися юридичною особою з використанням її матеріальних, фінансових, організаційних ресурсів. Тому важливо визначитися кому ж належатиме база даних. Чи буде вирішуватися питання про розподіл прав особливого роду за аналогією з розподілом майнових авторських прав на службові твори? З іншого боку, оскільки розробка баз даних вимагає певних інвестиційних вкладень і, якщо такі здійснює юридична особа-роботодавець, то доцільно саме за нею визнавати права *sui generis*. Відтак, необхідна і пряма законодавча вказівка щодо визначення суб'єктного складу на неоригінальну базу даних.

Як закладено у Директиві, так і у проекті Закону запропоновано, що право особливого роду починає діяти з дати закінчення виготовлення такої бази даних та спливає через п'ятнадцять років, рахуючи від початку року, наступного за датою закінчення виготовлення бази даних. Права на неоригінальну базу даних можуть передаватися на підставі ліцензійних договорів, ліцензій та на інших правових підставах у комерційне використання, аналогічно як і майнові авторські права. Оскільки неоригінальна база даних є результатом вкладення значних інвестицій у її створення, то надання автору упродовж п'ятнадцяти років права *sui generis* покликане компенсувати йому понесені витрати.

Закріплення різних правових підходів щодо охорони баз даних уже породжує низку прикладних питань. Адже оригінальна база даних може охоронятися як авторським правом, так і правом *sui generis*. Очевидно, що розробник має визначитися з обранням правового режиму. Неоригінальна база даних охороняється правом *sui generis*. Якщо для сповіщення про авторські права, розробник бази може використовувати загальноновизнаний знак охорони ©, то сповіщення про особливі права можливе на умовах договору з користувачами бази даних. Потенційні користувачі можуть з'ясувати у розробника про належні йому права. Відтак, опираючись на право *sui generis*, розробник може допускати зловживання, завищуючи ціну чи висувати інші обтяжливі умови використання. З іншого боку, неправомірне використання баз даних, що охороняються правом *sui generis*, може спричинити збитки для її розробника. Відтак, важливо збалансувати дію прав особливого роду та недопустимість недобросовісної конкуренції на ринку. Наразі конкурентне законодавство не містить приписів щодо неправомірного використання неоригінальних баз даних, так і щодо неможливості зловживання правами *sui generis*.

Проектом встановлено, що особи, яким належить право особливого роду, можуть звертатися за захистом у встановленому порядку до суду та інших органів відповідно до їх компетенції. Тобто такі права захищаються способами, що встановлені для захисту авторських/суміжних прав.

Окрім визнання права *sui generis* та строків його чинності, у проекті відсутня конкретизація щодо змісту цього права. Оскільки йдеться про забезпечення комерційного використання неоригінальної бази даних, то визнання та закріплення особистих немайнових прав розробника (упорядника) не настільки важливе для нього. Але право *sui generis* мало б охоплювати і особисті немайнові права розробника – право зазначати своє ім'я на примірнику бази даних, згадувати це ім'я при використанні бази даних. Доцільно визначитися і з майновими правами особливого роду. Якщо ці права аналогічні майновим авторським правам, то необхідною є відповідна законодавча вказівка. Очевидно, що треба встановити і випадки вільного використання неоригінальної бази даних, за яких допустиме безоплатне їх використання для освітнього, навчального процесу, без комерційної мети.

У проекті Закону «Про авторське право і суміжні права» пропонується закріпити право *sui generis* на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою (програмами), без безпосередньої участі фізичної особи в їх утворенні. Суб'єктами права *sui generis* на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою (програмами), є особи, які мають виключне майнове право на цю комп'ютерну програму (програми): автори комп'ютерної програми (програм), їх спадкоємці або особи, яким автори чи їхні спадкоємці передали (відчужили) свої майнові права на комп'ютерну програму (програми). Так от, щодо таких об'єктів у проекті прямо прописано, що суб'єкт права *sui generis* на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою (програмами), не має особистих немайнових прав на такий об'єкт, що є логічним. Такий суб'єкт має той самий обсяг майнових прав, що передбачений для суб'єктів авторського права. Також чітко визначено зміст майнових прав на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою (програмами), можливість їх передання на підставі договорів, що опосередковують передання майнових авторських прав, можливість вільного використання такого об'єкта аналогічно як це встановлено для об'єктів авторського права. Видається, що такої чіткості вимагають і ті норми проекту, що закріплюють право *sui generis* на неоригінальні бази даних.

Висновки. Закріплення на законодавчому рівні права *sui generis* на неоригінальні бази даних є позитивним кроком, що свідчить не тільки про виконання взятих державою зобов'язань з гармонізації національного законодавства з правом ЄС. Важливо, що відповідні суспільні відносини зі створення та використання баз даних, розробник яких вніс значні інвестиції у їх створення, отримують законодавче регулювання, що апробоване європейською практикою. Варто також відповідні положення законопроекту конкретизувати чіткими приписами щодо суб'єктів *sui generis*, особистих немайнових прав, змісту майнових прав розробників, випадків вільного використання неоригінальних баз даних.

Список використаних джерел

1. Директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних» від 11.03.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241#top
2. Дроб'язко В. Охорона баз даних в Україні // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2008. № 6. С. 26–31.

3. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / Капіца Ю. М., Ступак С. К., Воробйов В. П. та інші.; за ред. Капіци Ю. М. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006.
4. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.
5. Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: Постанови Пленуму Верховного суду України від 4 червня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10#top>
6. Проект Закону «Про авторське право і суміжні права». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?title=ProktZakonuUkrainiproAvtorskePravoISumizhniPrava>
7. Угода ТРІПС від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018?find=1&text=база+даних#top
8. Хоган Ловеллс. Верховний суд Франції підтвердив *sui generis* прямо в «помаранчевій» базі каталогів France Telecom. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=59546c7a-a26d-40b7-ba75-6e897a4caa9e>
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
10. Право збору судової практики в базі даних. URL: <https://www.ivir.nl/database-right-case-law-collection/>

References

1. *Dyrektyva 96/9/Yes Yevropejs'koho Parlamentu ta Rady «Pro pravovyj zakhyst baz danykh» vid 11.03.1996*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/994_241#top
2. Drob'iazko, V. (2008). Okhorona baz danykh v Ukraini. In: *Teoriia i praktyka intelektual'noi vlasnosti*, № 6, 26–31.
3. Kapitsa, Yu. M., Stupak, S. K., Vorobjov, V. P. ta inshi. (2006). *Pravo intelektual'noi vlasnosti Yevropejs'koho Soiuzu ta zakonodavstvo Ukrainy*. Za red. Kapitsy Yu. M. Kyiv: Vydavnychyj Dim «Slovo».
4. *Pro avtors'ke pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/3792-12#Tekht>.
5. *Pro zastosuvannia sudamy norm zakonodavstva u spravakh pro zakhyst avtors'koho prava i sumizhnykh prav: Postanovy Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy vid 4 chervnia 2010 roku*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/v0005700-10#top>
6. *Proekt Zakonu «Pro avtors'ke pravo i sumizhni prava»*. Retrieved from <https://vvv.me.gov.ua/Dotsuments/Detail?title=ProktZakonuUkrainiproAvtorskePravoISumizhniPrava>
7. *Uhoda TRIPS vid 15.04.1994*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/981_018?find=1&tekht=baza+danykh#top
8. *Khohan Lovells. Verkhovnyj sud Frantsii pidtverdyv sui generis priamo v «pomaranchevij» bazi katalohiv Frantse Teletsom*. Retrieved from <https://vvv.lekhology.tsom/library/detail.aspx?g=59546ts7a-a26d-40b7-ba75-6e897a4tsaa9e>
9. *Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy vid 16.01.2003*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/435-15#Tekht>.
10. Retrieved from <https://www.ivir.nl/database-right-case-law-collection/>

PROTECTION OF DATABASE RIGHTS

O. Yavorska

*Ivan Franko Lviv National University
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: olyavorska@gmail.com*

The state of legal regulation of databases according to the national legislation and EU laws is discovered. Pursuant to the national legislation, a database is a separate object of copyright – a complex of compositions, data or any other independent information in a freeform, including electronic, the components selection and disposition of which are available individually and can be found with the use of special searching system on electronic devices (computer) or other means. Since database is a complex of compositions, its application shall be carried out with the abidance of copyright on these compositions as the components of a database. If compositions are used with the copyright infringement, legal protection to a database cannot be provided.

The author of a database is its creator – a natural person. In the absence of proof to the contrary, the author of a composition (including databases) is a person, indicated as an author on the origin or copy of the composition (presumption of authorship).

Database can be created during performance of the work duties or by the errand of the employer. The proprietary rights on the object of copyright and (or) related rights, which was created in connection with performance of the labour contract, belong mutually to the employee, who created such an object and to a legal or natural person, where or who he is working for, if the opposite is not established by a contract (either a labour contract or a separate civil contract). The procedure of performing the proprietary rights on such a database can be regulated by the corresponding contracts.

The provisions of the TRIPS, EU Directive on legal protection of databases are analyzed. It is established that original databases are protected as the objects of copyright with the recognition of the corresponding non-property and proprietary rights of its author. Non-original databases are protected by exclusive rights – sui generis. Exclusive rights are guaranteed to the creator of a database irrespective of the eligibility of that database for the protection by copyright or by other rights. Thereby, the Directive permits the protection of a database not only by copyright, but by the sui generis right as well. Consequently, the sui generis right can be spread on the original database, which is an object of copyright.

The legislation of Ukraine does not provide the sui generis right to non-original databases for the present. Corresponding provisions are proposed in the draft «On the Copyright and Related Rights». It is proposed to establish personal non-property rights, to define the contents of a proprietary right of the non-original database creator more accurately, determine possible cases of such databases free usage in educational, studying purposes without the aim of commercial usage.

Keywords: database, copyright, exclusive rights.

*Стаття: надійшла до редакції 14.04.2021
прийнята до друку 18.05.2021*